

Afgetreden president EU-bosplantsoen:

'De weg naar Brussel is ongelooflijk lang'

Onlangs is Ralf Koether afgetreden als president van de EFNA, de Europese organisatie voor kwekers en handelaren van bosplantsoen. Je stem laten horen in Brussel is verre van eenvoudig, heeft de Duitser ervaren. „Politici luisteren het eerst naar de branche die hun de meeste stemmen oplevert. Dat is niet het bosplantsoen.“

Na zes jaar president te zijn geweest van de European Forest Nursery Association (EFNA), zegt Ralf Koether dat hij moe is. Moe van de lange weg die hij iedere keer weer moest afleggen om iemand van de Europese Commissie (EC) überhaupt te kunnen spreken. Als Koether een brief had geschreven aan Brussel, duurde het een half jaar voordat hij daarop een reactie ontving. De briefwisseling zorgde voor een stapel paperassen waarvan Koether aangeeft dat nog maar het onderste laagje is afgehandeld. „Je moet je inzetten voor de belangen van je sector, maar de stappen die je maakt, zijn klein”, aldus Koether. „En ik heb geen tijd om elke dag naar de EC te bellen, want wij moeten planten verkopen.”

Koether vormt namelijk samen met zijn broer de directie van Schrader Pflanzenhandelsgesellschaft in Duitsland. Het hoofdbedrijf ligt in Kölln-Reisiek (noorden des lands) en er zijn productielocaties in Eichhorst (oost), Ingolstadt (zuidoost) en Eberhardzell/Hummertsried (zuid). Verder heeft Schrader een bosbouwbedrijf in Maleisië.

Afgelopen zomer heeft Koether de voorzittershamer van de EFNA overgedragen aan Klaus Natlacen. Deze Oostenrijkse zaadhandelaar en bosplantsoenkweker mag nu, voor een periode van drie jaar, zijn Europese vakplanten voorgaan richting Brussel. Voorlopig blijft Koether nog wel de Duitse bosplantsoensector vertegenwoordigen in de EFNA.

De EFNA speelt een belangrijke adviseerende rol wanneer de EC regelgeving maakt of aanpast. Regels die kwekers en handelaren van bosplanten in Europa (in)direct treffen. Dat is tenminste de rol, maar Koether heeft dus de ervaring dat die niet bepaald gemakkelijk vervuld kan worden. Het is de Duitser overduidelijk waarom de organisatie maar moeizaam kan doordringen in Brussel. „Hoe belangrijk is bosplantsoen voor politici? Ze zijn eens verkozen en

Foto: Arno Engels

vier jaar later willen ze herkozen worden. Van wie krijgen ze de meeste stemmen?”

Niet van de boomkwekerij, laat staan van het onderdeel bosplanten. Voor de politiek vallen de meeste stemmen nu eenmaal te behalen in grote industrieën zoals de autobranche. Daarmee vergeleken is de Europese bosplantsoensector een kleintje. Bovendien is deze sector qua omvang lang niet meer wat hij geweest is.

Dramatisch inkrimpen

Als Koether om zich heen kijkt, thuis in de regio Pinneberg, dan heeft hij het areaal in de laatste tien jaar dramatisch zien inkrimpen. Verschillende bosplantsoenbedrijven, waaronder een aantal grote jongens, zijn voorgoed verdwenen uit deze grootste teeltregio van Europa. Uit cijfers van de Duitse boomkwekerij blijkt dat het Pinnebergse bosplantsoenareaal is gekelderde van 1.424 ha in 1995, naar 565 ha in 2004.

De stappen die je kan zetten richting de Europese Commissie in Brussel, zijn klein, zegt de afgelopen zomer afgetreden president van de Europese bosplantsoensector Ralf Koether. „Maar je moet je wel inzetten voor de belangen van de sector.“

Ook in andere landen is er relatief veel veranderd, weet de oud-president van de EFNA. „Frankrijk had eerst nog 15 bosplantsoenkwekerijen, nu zijn er nog maar vier over. En in Engeland houdt nog maar één bedrijf zich professioneel bezig met bosplantsoen.”

Koether haalt Duitsland, Frankrijk en Engeland aan, omdat in die grote landen dezelfde vier soorten de hoofdrol spelen in de bosaanplant: beuk, eik, douglas en fijnspar. Kwekers daar produceren vooral voor hun eigen land; veranderingen daarin zijn dan tekenend voor de afzetsituatie.

Het gaat hier om Centraal-Europa en dat is als bosplantsoenmarkt niet zonder meer te vergelijken met andere delen van Europa.

„Het klimaat van Scandinavië is anders, en zo ook het klimaat van Spanje/Portugal.”

De Duitse markt is van oudsher van grote invloed op Centraal-Europa. Niet voor niets kochten kwekers uit Pinneberg altijd veel planten in in het buitenland, zo groot als hun markt was. Tot tien jaar geleden de bekende klad erin begon te komen. Zo vielen Duitse subsidies voor herbebossing weg en werd er steeds minder nieuw bos aangelegd. Koether spreekt over een enorme prijsval sindsdien in het bosplantsoen.

'Tot de lippen'

De helft van de Duitse bossen is van de staat, en die bepaalt, als beleidsmaker, ook groten-deels wat er in de andere helft gebeurt. En dat houdt in: steeds minder geld voor nieuwe aanplant. Nu is de situatie zo dat de minister van financiën van iedere Duitse deelstaat bijna niets te makken heeft. Koether: „In het buitenland zegt men: 'Jullie Duitsers hebben de grootste autobanen, de grootste auto's, wat is dan eigenlijk jullie probleem?' Ons probleem is dat het water de Duitse middenstand tot de lippen staat. In de industrie,

bijvoorbeeld bij Mercedes-Benz, daar kunnen miljoenen verdiend worden. Niet in de landbouw en ook niet in de bosbouw.”

Industriegrond brengt voor Duitsland het meeste geld in het laatje. Het omvormen van landbouwgrond in bos, zoals Ierland sinds jaren volop doet met financiële steun van Europa, is daarom eigenlijk niet relevant voor de oosterburen. Maar al zou Duitsland willen beschikken over Europese subsidies bij beplantingsprojecten, dan kan het land die gelden haast niet binnenhalen.

De EU betaalt namelijk 50% van een project, op voorwaarde dat de lidstaat ook 50% bijdraagt. Ierland lukt dat. In het geval van Duitsland zou de Bondsrepubliek, zo zegt Koether, 30% betalen. Verder zou 15% van de beseigenaar moeten afkomen en 5% van de deelstaat, terwijl die laatste juist weinig financiële mogelijkheden heeft.

Lang geleden was houtproductie de primaire functie van het Duitse bos, maar tegenwoordig moet het eerder de rol van na-

tuurgebied vervullen. Koether zegt dat niet alleen zijn eigen land, maar de complete EU vandaag de dag vooral hout importeert uit verre landen (vandaar dat Schrader bosbouw heeft in Maleisië), in plaats van hout te oogsten uit de eigen bossen. „Er zijn beseigenaars die alleen willen dat er zo veel mogelijk mensen in hun bossen rondlopen, om Bambi te zien.”

Natuurlijk verjongen

Bestaande bossen in Centraal-Europa moeten voortaan op natuurlijke wijze verjongen. Omdat overheden zeggen dat anders het bosleven wordt verstoord. Koether weet voorbeelden van zulke onbeheerde opstanden in Duitsland die geslaagd zijn, maar ook die er na elk jaar slechter uitzien.

Als een beseigenaar nieuw plantmateriaal inkoopt, dan moet dat bij voorkeur uit een specifiek herkomstgebied komen. Groot probleem daarbij is volgens Koether dat hij als kweker niet weet wat voor herkomst de beseigenaar over drie jaar wil. „Drie jaar lang moet ik de productie voorfinancieren, en dan nog is het de vraag of ik de planten kan leveren, en wat de betalingsmoraal is van de afnemer.”

Het liefst ziet de EFNA dat de herkomstgebieden in Europa begrensd worden door de natuur en niet, zoals nu, door de landsgrenzen. Dat zou goed zijn voor alles en iedereen, en dat heeft de EFNA dan ook geadviseerd aan de EC. „In Brussel zei men: 'Als jullie het zo belangrijk vinden, documenteer dan maar heel Europa.'” En daar stopt het juist, want de herkomstgebieden zijn niet overal in kaart gebracht, het is duur om dat te doen, terwijl het niet relevant is voor landen zonder een bosplantsoenmarkt van betekenis, zoals Italië.

Wat autochtone herkomsten betreft, weet Koether zeker dat deze niet beter zijn dan reguliere herkomsten. „Misschien zijn ze zelfs slechter.” Bovendien heeft niemand hem nog kunnen vertellen hoe autochtone bomen reageren op het veranderende klimaat, met meer warmte en neerslag dan anders. „In Europa discussieert men niet meer vakkundig over autochtoniteit, zoals het moet zijn, maar ideologisch.”

'Eigen spelregels'

De Duitser stelt dat de genetische kwaliteit van welk uitgangsmateriaal dan ook, nooit

voor 100% gegarandeerd kan worden. De EU-richtlijn Bosbouwkundig Teeltmateriaal schrijft dan wel voor dat zaad en planten in het handelsverkeer een traceerbare herkomst moeten hebben, maar Koether zegt: „We hebben één EU-wet, maar ieder land heeft zo z'n eigen spelregels daarbij.”

Hoe teeltmateriaal moet worden gedocumenteerd, dat mag iedere lidstaat voor zichzelf bepalen. Kwekers en handelaren willen echter één Europees certificaat, zodat de taal in het EU-handelsverkeer eenduidig en daarmee duidelijk is. De EFNA kan in Brussel pleiten voor één document, maar dat vraagt ook om één controlesysteem, aldus Koether. „Eén systeem is moeilijk op te zetten. De EU bestaat tenslotte uit allemaal federale staten.”

Niet ieder land heeft één controlesysteem. In Duitsland zijn er twee. De Deutsche Kontrollvereinigung für forstliches Saat- und Pflanzgut (DKV) opereert landelijk, en sinds enkele jaren is in Zuid-Duitsland de Zertifizierungsring für überprüfbare Forstliche Herkunft Süddeutschland (ZüF) actief.

De ZüF schermt zodoende de Zuid-Duitse markt af, stelt de EFNA, en dat mag niet in één Europa. Vorig jaar heeft de EFNA hierover een klacht ingediend in Brussel, tot op heden zonder resultaat. Intussen proberen diverse buitenlandse kwekerijen aan ZüF-zaad te komen. Lukt dat niet, dan staat de EFNA nog sterker in haar klacht. Koether geeft zijn mening niet over de ZüF, omdat zijn bedrijf Schrader ook in Zuid-Duitsland een kwekerij heeft (en hiermee zou voldoen aan de eisen van de ZüF).

De oud-president betwijfelt of ieder controlesysteem in Europa überhaupt wel waterdicht is. „Theoretisch kan je bewijzen dat geleverde planten uit een specifieke zaadopstand komen, door een genetische afdruk te maken. Maar wie is geneticus om de kwaliteit te beoordelen in het handelsverkeer? Ik in elk geval niet. Een controlesysteem werkt voor 99% als je maar één producent hebt die één afnemer belevt. Zo is de werkelijkheid niet. En overal kan wat misgaan, kan er genetische vermenging optreden. Niemand kan dat allemaal controleren.”

Arno Engels
aengels@hortipoint.nl